

De boekjes van A HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van over land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. Al de verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

450. De avonturen in de Hooglanden. — 451. De gestoorde Zedagenkoers. — 452. Uit een Gezin. — 453. Een Smokkelavontuur. — 454. De Weezen van de Beukenharst. — 456. Kara, de Herdershond. — 457. Een angstige Tocht. — 458. De verkleede Krijgsman. — 459. De Heldin van Maastricht. — 460. Een spion verrast. — 461. De wraak van den Eskimo. — 462. De schoolmeester van Sylt. — 463. Gevangen in het IJ. — 464. Het Spook van de Steengroeve. — 465. De Grootte Ronde. — 466. Erik, de Cow-Boy. — 467. De Roover uit Eikenloo. — 468. Het Geheim van den Torenkelder. — 469. Lina, de Smokkelaarster. — 470. Tweemaal Gered. — 471. De zoon van Keizer Karel. — 472. De Zwarte Vrouw uit den Polder. — 473. Djees, de Schooler. — 474. De Cow-Boy en zijn Zuster. — 475. De Wilde Ridder en het Kind. — 476. Avonturen in de Grot. — 477. De Luchtreiziger. — 478. De Kinderen van den Visscher. — 479. Een vlucht in Rusland. — 480. Het Turfschip van Breda. — 481. Kerstmis in Sneeuw en IJ. — 482. Een vreemde Oudejaarsavond. — 483. De Tooveres van het IJ. — 484. Een Cow-Boy in de Gevangenis. — 485. De Jonge Strandlooper. — 486. Een Wonderbare Terugkeer. — 487. Het gestoorde Kamp. — 488. Een blijde Wederkomst. — 489. Het geheim van het Kraaienhof. — 490. De Ridder met het Zilveren Kruis. — 491. De Heldin van den Vuurtoren. — 492. Koning Albert I. — 493. Koning Leopold III. — 494. Het Licht in de Duinen. — 495. Voetballers in Amerika. — 495bis. Koning Albert aan den IJzer. — 496. Vaders Vlucht. — 497. Een Martelares. — 497bis. Te Marche-les-Dames. — 498. De Jonge Verstekeling. — 498bis. De wraak van den Verstoeteling. — 499. Ada's Avonturen. — 500. Uit het leven van A. Hans. — 501. Een zonderlinge vergissing. — 502. Een Vlaamsche knaap in oorlogstijd. — 503. De jonge wildstrooper. — 504. De bannelingen van Dinant. — 505. De zes honderd Franchimonteezen. — 506. Een nacht in het veerhuis. — 507. Het spook van Leffinge. — 508. De reis met het schoolschip. — 509. De gestoorde zeereis. — 510. De jonkvrouw van het Veen. — 511. Het spookhof. — 512. Het leed van Magda. — 513. Everaard Tserclaes. — 514. De Alweter. — 515. De strooper van het Zoniënwood. — 515bis. Peter Benoît. — 516. Oorlogswoeker. — 517. De ondergang van Lombardzijde. — 518. Te laat. — 519. De opperbaas. — 520. 't Geheim van de schuur. — 521. De arme nicht. — 522. De avonturen van Klaas Wens. — 523. De ondergang van Vremdijke. — 524. De martelares Miss Cavell. — 525. De Boef van Elsloo. — 526. De verrader van Aubel. — 527. De Hulp van den Renner. — 528. Schipbreuk van de Méduse. — 529. Zijn eer hersteld. — 530. De redder van den Koning. — 531. De verlaten Koning.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

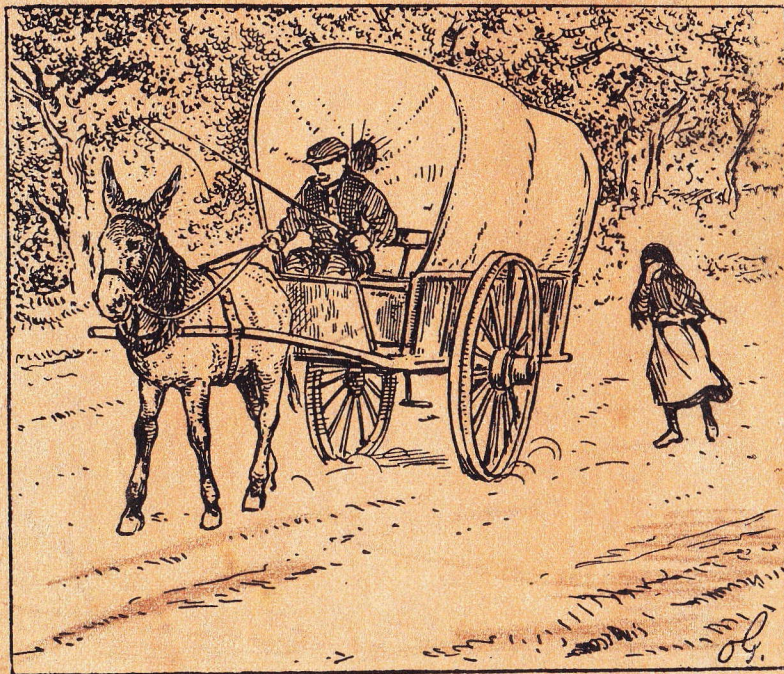
Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

PRIJS : 60 CENTIEMEN.

Nr 563

A. HANS

't Hospitaalkarretje van Maldegem

Uitgave A. HANS-VAN DER MEULEN Contich.

't Hospitaalkarretje van Maldegem

I.

— Bazin, koop mijn drie laatste bezems af, dan kan ik naar huis... het wordt slecht weer, zei een leurder, die op een Octoberdag van 1854, op een groote hoeve stond, tusschen Sluis en Aardenburg, in Zeeuwsch-Vlaanderen. De man was armoedig gekleed en niet beschut tegen den guren Octoberwind die over de poldervlakte blies.

— Kom maar in de keet, zei de goedgehartige landbouwster, die medelijden met den zwoeger voelde. Gij moet zeker nog naar Maldegem?

De keet was een achterkeuken, waarin gekookt werd voor de hoevebewoners en voor het vee.

De bazin begreep, dat de leurder een bezembinder was van over de grens.

— Ja, antwoordde deze, ik ben nog bijna drie uur van huis. En er zit storm in de lucht.

— Eet eerst een boterham en drink een kom koffie. Dan staat ge kloek voor de reis.

— God zal het u loonen, bazin!

Karel Vrielink, de Maldegemsche bezembinder, zette zich aan tafel en weldra smulde hij van het geurig tarwebrood.

't Gebeurde niet veel, dat hij zoo vriendelijk op een hofstede ontvangen werd, al woonden zijn klanten meestal hier in de vruchtbare polders. Men kocht wel gaarne bezems, maar noodigde zoo'n zwerver niet licht binnen.

— En kunt ge uw kost nogal verdienen met bezems binden? vroeg de vrouw.

— Dat gaat... Maar nu doen de eigenaars van de bosschen ons moeilijkheden aan voor het rijs. We hebben het recht dat vrij uit de bosschen te halen, als we aan den eenen voet een schoen en aan den anderen een kloef dragen, beweerde Karel Vrielink.

Sara, de dochter van bazin Kusters, die ook in de keet was, begon te lachen en vroeg:

— Wat voor gekheid is dat nu? Een schoen aan den eenen voet en een kloef aan den anderen.

— Ja, dat is van uit den ouden tijd. 't Is al heel lang geleden, dat een graaf van Vlaanderen, die te Brugge woonde, in de bosschen van Maldegem kwam jagen. Hij verdoolde ergens onder Kleit en het werd slecht weer en het was al avond. De graaf zag een lichtje en ging er op

af. Hij kwam aan het hutje van een bezembinder. Daar kreeg hij eten en mocht hij op het eenige strooien bed slapen. Hij lag er warm en wel beschermd voor den kouden wind en den regen. De arme menschen wisten niet, dat hij de graaf was. 's Morgens trok de rijke heer een gouden ring van zijn vinger, om den bezembinder en zijn vrouw te beloonen, maar ze wilden dien niet aanvaarden.

— Met goud kunnen we niets doen, zei de bezembinder. Moest ik uw ring in de stad gaan verkoopen, dan zouden ze wel peinzen, dat ik hem gestolen heb en me in 't kot steken. Wij hebben niets anders van doen dan rijs voor onze bezems, maar de boschwachters van den graaf verbieden ons dikwijls er te snijden of eischen er veel geld voor.

De graaf vroeg dan nog het een en ander over dat rijs en vertrok. De bezembinder leidde hem tot aan den weg naar Brugge. Drie dagen daarna kwam er een bode uit het kasteel van den graaf naar Kleit en gaf aan den bezembinder een perkament, waarop stond, dat de graaf toeliet vrij rijs te snijden in de bosschen, tot aan den derden knoop, aan alle Kleitenaren, dragende aan den eenen voet een kloef en aan den anderen een schoen. En dat is altijd zoo gebleven. Maar nu willen ze ons dat verbieden.

— Wie? vroeg bazin Kusters.

— De eigenaren van de bosschen, die nu aan veel verschillende families behooren. 't Oude perkament is verloren geraakt. En dan nog, wat kunnen wij, arme menschen, tegen machtige heeren doen? We zullen het rijs moeten koopen en dat is dan weer zooveel van ons winstje af, want we kunnen de bezems moeilijk opslaan. En bazuin, we hebben slechte tijden gehad. De oogsten mislukt, de aardappelziekte, de typhus (1). Ik zelf heb vier jaar geleden drie kindertjes door die ziekte verloren.

Ja, vrouw Kusters wist, dat er groote nood was geweest in Vlaanderen. Benden bedelende mannen en vrouwen waren toen van over de grens gekomen, om op de Zeeuwsch-Vlaamsche hoeven voedsel te vragen. En men had scherp de wacht moeten houden tegen dieven, die uit armoede gingen stelen.

Sara lachte niet meer. Ze voelde medelijden met den zwoeger, die, om een paar frank te verdienen, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, de streek afliep, van Sluis tot Breskens, van Kadzand tot IJzendijke. En ze was blij, toen moeder den leurdere wat meer betaalde dan hij vroeg, en hem nog een tarwebrood en een stuk spek

(1) Van 1840-1849 heerschte er veel ellende in Vlaanderen. Lees daarover Nr. 536: « Hongersnood in Vlaanderen ».

meegaf. Op de groote hoeve had men overvloed. Karel Vrieling bedankte en vertrok. Hij marcheerde eerst naar Aardenburg, welks hooge Sint Bavotoren ginds tegen de jagende, grauwe wolken afstak. Na drie kwartier stapte hij door de Kaaipoort, waarbij echter geen kaai en geen water meer lagen, want de vroegere haven naar het Zwin, de eens groote zeegolf en in den tijd van ons verhaal — het jaar 1854 — nog een slijkerige inham tot Sluis, was reeds lang gedempt. Snel ging de bezembinder langs de huizen, waarvan sommige nog door hun deftig uitzicht aan den vervlogen bloeitijd herinnerden. Maar er woonden te Aardenburg toch veel rijke renteniers, en vijf jaar geleden, door den nood gedreven, had Karel aan hun woningen gebeld, om een aalmoes te vragen.

Dat vond hij toen zeer vernederend, want hij was een vlijtige man, die het liefst werkte voor zijn brood. Doch honger is een scherp zwaard.

Van Aardenburg wandelde Vrieling naar Eede, het grensdorp. En weldra zag hij in de verte, den zwaren, ouden toren van Maldegem. Hij moest dan een zijweg nemen, want hij woonde tusschen het dorp en Kleit, dat ook tot Maldegem behoorde. Het begon nu weldra te schemeren en de wind nam in kracht toe.

Karel hoorde de drie klokken van Maldegem luiden en maakte het kruisteeken.

— Och ja, zei hij. Barones Pecsteen is dood. ze wordt nu zeker naar Maldegem overgebracht, om na drie dagen begraven te worden. Ze was een brave vrouw. God hebbe haar ziele!

Barones Pecsteen, bezat te Maldegem een kasteeltje maar had in de laatste jaren meestal te Brugge verbleven, in haar schoon, groot huis; daar was ze ook gestorven. Ze zou in den grafkelder bij de kerk van Maldegem begraven worden. En voor haar luidden thans de klokken.

Karel Vrielink moest nog bijna een uur gaan, eer hij de hut bereikte, waar hij woonde met zijn vrouw Melia en zijn veertienjarige dochter Tilde. De ouders hadden in den hongertijd drie kinderen verloren. Dat was nog altijd een groot verdriet voor hen.

— Goeden avond, zei Karel, toen hij binnen trad.

— Ik ben blij, dat ge thuis zijt; het wordt slecht weer, antwoordde Melia. De bezems goed verkocht?

— Jawel en ik kreeg van een brave bazin nog een brood en een stuk spek mee. Ze gaf me ook twee frank meer voor mijn drie laatste bezems. Had ik altijd zulke dagen, we zouden al gauw nog een geit kunnen koopen!

— Tilde is gevraagd, om in de kerk bij de barones te komen bidden. De rentmeester is hier geweest. Ze hebben de barones of vijf uur naar

Maldegem gebracht. De kist staat in het koor van de kerk en zestien meisjes moeten er den heelen nacht rond zitten waken.

— Ja, vader en om twaalf uur, krijgen we koffie en koekeboterhammen, zei Tilde.

— Hoe laat moet ge er heen?

— Om zeven uur. O, vader, de kist stond in een schoonen zwarten wagen... Ik heb het gezien. En er liepen mannen rond met zilveren koorden op hun frak. De groote baan was van aan het kasteel tot aan de kerk met stroo belegd. De paarden hadden zwarte kleeden over den rug.

— De barones heeft al die eere verdiend, sprak Vrielink.

Moeder kookte pap en sneed het gekregen tarwebrood aan. Karel had na zijn lange wandeling weer honger en zoo gebruikte het gezin nu het avondmaal.

Dan trok Tilde haar Zondagsch kleeid aan. Moeder had haar kloefen afgeschuurd, want schoenen bezaten deze arme menschen niet.

Tilde vertrok. Ze ging alleen. Ze was gewoon aan de duisternis en de eenzaamheid. Maar wat verder haalde ze nog twee meisjes in, hier van den boschkant, die ook genoodigd waren, om de wacht te houden bij het lijk der voorname vrouw.

Gedrieën wandelden ze voort; ze kwamen op de groote baan, die van Maldegem naar Brugge

leidt. Wat huiverend spoedden ze zich voorbij de ruïne van het oud Maldegemsch kasteel, waar de « donkere put » lag. Daarin had men heel lang ketelaars gevangen gezet en van honger laten sterven.

De wind joeg het stroo op, dat hier voor den lijkstoet gespreid was geworden. Tilde en haar vriendinnen spraken niet meer. Ze kwamen onder den indruk van al het geheimzinnige.

Tien minuten later stonden ze aan de kerk, waar nog andere meisjes wachtten. Er waren arme en rijkere. De baljuw trad na een poosje buiten en wenkte allen hem te volgen. Stil traden ze de donkere kerk binnen. In het koor alleen was het licht van de vele kaarsen, die om de kist stonden. Deze was met een zwart kleed overdekt, met in het midden een groot, zilveren kruis.

De baljuw wees naar de stoelen, waarop de meisjes moesten knielen. Zoo begon, naar zeer oud gebruik, de wake bij de doode edelvrouw. Dieper in de kerk baden ook vrouwen en mannen uit het dorp of van de wijk: « den Akker », armen, die van de nu overledene barones dikwijls aalmoezen hadden gekregen en, tegen den Winter, mutsaards uit de bosschen, als brandstof. Maar tegen acht uur gingen ze heen en de baljuw sloot toen de kerk.

Tilde Vrieling bad nu met de andere meisjes mee en dan weer stil. Later moest ze soms te-

gen den slaap vechten. Het was immers een lange wake. De wind loeide om de oude kerk en soms rinkelden de ramen. Tusschen twaalf en een uur, mochten de meisjes om de beurt met vieren tegelijk in de sacristie gaan. Daar schonk de vrouw van den koster koffie en diende ze koekeboterhammen op. Na gegeten en gedronken te hebben, keerden de meisjes bij de lijkbaar terug.

Om vijf uur 's morgens was de wake afgelopen. Vermoeid gingen Tilde en haar vriendinnen naar huis. Voor den volgenden nacht waren andere meisjes genoodigd.

Vader en moeder zaten reeds bezems te binden. Tilde vertelde, hoe de nacht verlopen was en moest toen naar bed, haar kafzak, op den zolder.

— — — — —

Drie dagen later werd de barones begraven. Bijna de gansche bevolking woonde de grootsche plechtigheid bij. Er waren veel edellieden gekomen in prachtige koetsen. De barones was niet getrouwd geweest; haar broer, baron Pecsteen, leidde de rouw. Naast hem ging zijn goede vriend, kanunnik Andries, pastoor van Middelburg, een dorp in de omgeving. De menschen kenden pastoor Andries wel, een braaf man, die in zijn jeugd veel te Maldegem had verbleven.

Karel Vrieling, zijn vrouw en dochtertje wa-

ren ook gekomen, maar, als vele armeren, knielden ze op het kerkhof neer, want in de kerk was geen plaats meer.

Een zware stilte hing over de menigte, toen eindelijk de kist in den grafkelder neergelaten werd. Daarna deelde de armmeester brood aan de behoeftigen uit. Melia kreeg er twee. Iedereen sprak over de goede barones, die zoo liefdadig geweest was. Den volgenden dag vernam men, dat ze dertig duizend frank nagelaten had voor een instelling ten behoeve der armen.

— Wat zouden ze met dat geld doen? vroeg Melia 's avonds aan Karel.

— Ik weet het niet! Ze spreken van een weeshuis of een gesticht voor oude menschen. O, ware zij meester geweest over de bosschen, we zouden niet zoo benauwd moeten zijn voor ons rijs! Ik peins, dat we het zullen moeten betalen. En ik voel daar weinig goesting voor.

Dit was nu de groote zorg van den armen be-zembinder.

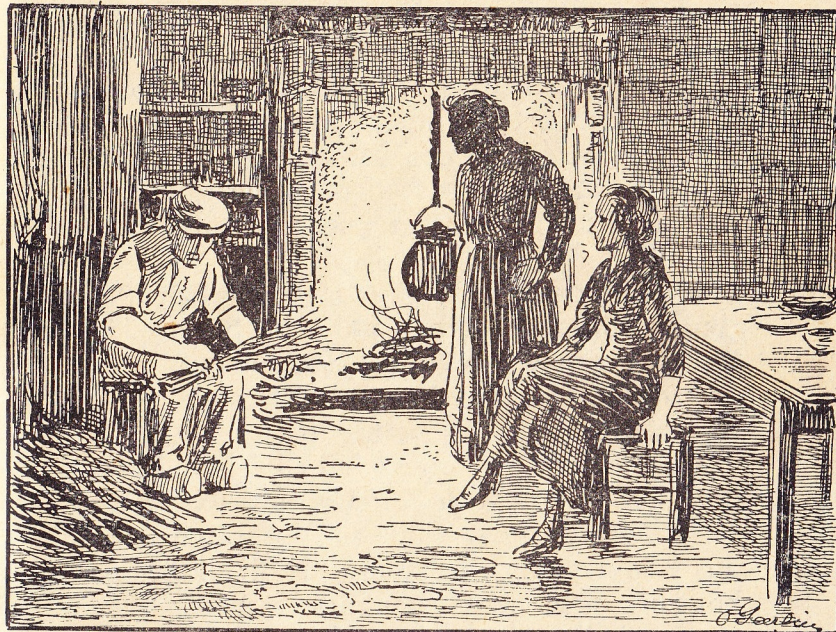
II.

't Was November geworden. Tegen den avond bond Karel Vrielink in een hoek van de hut nog bezems.

— Mijn rijs is bijna op, zei hij tot Melia. En vannacht haal ik er ander.

— Vannacht?

Ook Tilde, die op een bankje zat, keek haar vader verbaasd aan. Het waaide weer hevig. En vader wilde dan in den nacht naar het bosch!

— Wel ja, hernam Karel. Eergisteren is dat verbod gekomen, om vrij rijs te snijden. Het is onrechtvaardig en ik onderwerp er mij niet aan. We hebben altijd ons rijs kosteloos mogen ha-

len. Maar liefst wil ik geen last hebben met de boschwachters en daarom ga ik 's nachts.

— Als ze u pakken, zullen ze u in 't kot steken, vreesde Melia.

— Zoo rap niet! We staan op ons recht. Ik ben geboren te Kleit en vader en grootvader en allen in onze familie zijn bezembinders geweest. Elke Kleitenaar, dragend aan den eenen voet een schoen en aan den anderen een kloef, mag vrij rijs snijden tot aan den derden knoop. Ik houd daaraan; de graaf heeft het zoo gezegd. En of dat nu vijf honderd jaar geleden is, of duizend, het blijft een recht.

Karel Vrieling liet zich niet overhalen, om thuis te blijven. Te tien uur nam hij een laars, die misschien wel honderd jaar oud was, uit de kas en stak er zijn rechtervoet in. En op die laars en een kloef ging hij heen.

Het was een donkere avond en de wind huilde door het woud. Maar Karel was niet bevreesd.

— Mijn vrouw, Tilde en ik, moeten eten en dus valt er te werken, mompelde hij. Ik ben geen houtdief maar neem, wat mijn recht is. En dat mogen de heeren niet veranderen. Zij stelen, als ze geld van ons eischen.

Karel haalde nu een kleine, reeds brandende lantaarn van onder zijn vest en zocht naar boomen, die het benoodigde rijs konden leveren. Hij zette de lantaarn op een beschutte plaats en be-

gon te snijden. Vlug werkte hij door. 't Leek of er honderden stemmen door het woud zongen. Nu en dan kraakte een tak en viel er een met een plof naar beneden.

— De boschwachters zullen wel warm in hun bed liggen, dacht de bezembinder. Die wandelen toch meestal maar rond als het zachte nachten zijn. Ze doen liever geen koude op. En allen zijn bang van wildstroopers. Ha, nu zouden we, als we ons rijs halen, met pensjagers gelijk gesteld worden.

Spoedig had Karel een voldoende voorraad rijs; hij bond het te samen en laadde het op zijn rug.

— Een paar uur slapen, dan bezems binden en overmorgen weer op gang, sprak hij bij zich zelf.

Toen hij aan den zoom van het bosch kwam, bleef hij verschrikt staan. Hij hoorde achter zich een vreemd geluid. Het was de wind niet; het leek, of iemand klagend schreeuwde. Zou er een ongeluk gebeurd zijn? Misschien met een bezembinder, die ook rijs was gaan snijden? Nog anderen hadden gezegd, dat ze zich niet aan het bevel der heeren zouden onderwerpen.

Karel bleef staan. Moest hij terug keeren en hulp bieden? Hij voelde het toch zijn plicht. Hij legde zijn bussel neer en ging weer in het woud. Hij hoorde het geschreeuw echter niet meer. Zijn

lantaarn brandde nog en speurend stapte Karel door een dreef.

— Is er daar iemand? riep hij, zoo luid hij kon, maar alleen de wind antwoordde met zijn gebulder.

Een kwartier slenterde de goedgehartige bezembinder rond. Hij ontdekte niets.

— 't Zal toch de storm geweest zijn, meende hij en hij keerde naar zijn bundel rijs terug.

Daar ontstelde hij. Een gedaante stond voor hem. Karel stak zijn lantaarn omhoog.

— Ha, het is Vrieling! klonk het. Ge moet van mij niet benauwd zijn.

— Doka! Wat doet gij nu buiten? vroeg Karel, die in de gedaante een oude, zonderlinge vrouw herkende uit de buurt.

Ze woonde alleen in een leemen hut en velen hielden haar voor een heks.

— Hegt gij dat roepen gehoord? vroeg Doka.

— Ja, ik meende, dat er iemand gekwetst was en ben gaan zien.

— Ge zult niemand vinden; het is de barones, die zoo klaagt.

— Maar Doka, de brave barones is begraven.

— Ik weet het wel. Ik ben ook om een brood geweest. Maar haar ziel heeft geen rust.

— Hoe durft ge dat zeggen van een vrouwe, die altijd zoo goed was voor de armen!

— 't Is juist daarom dat ze niet kan rusten. Nu weet ze ook, wat ik al lang wist. Haar kas-teel is gebouwd op de plaats, waar eens het hospitaal van Maldegem stond. 't Hospitaal is ons ontnomen en de grond verkocht. Dat is een onrecht. 't Hospitaal moet herbouwd worden. De barones heeft dertig duizend frank gegeven. Ze zal geen rust hebben voor het er staat. O, het is wreed, zooals ze nu de zieken naar Brugge voeren met de ezelskar. De barones klaagt en ze zal nog lang roepen.

— Doka, ga naar bed! raadde Karel Vrieling de oude vrouw aan. Ge zult een ziekte opdoen. Wij hebben den wind gehoord.

— Neen, neen, ik hoorde de stem in mijn huis en ik moest naar buiten. 't Is de barones die schreeuwt.

— Kom mee!

De oude vrouw gehoorzaamde nu toch. Ze sprak dikwijls over een hospitaal, dat Maldegem vroeger zou bezeten hebben, maar dat, door de nalatigheid der beheerders, verdween.

— En ja, er kan wel onrecht gebeurd zijn, dacht Karel. Ze willen ons nu ook het recht afnemen om vrij rijs te snijden.

Hij stapte, diep gebogen onder zijn last, naast Doka voort.

— Op zij, op zij! riep hij eensklaps, want

hij zag, dat een boom uit deze dreef geweldig overboog.

Hij duwde Doka weg, er volgde hevig gekraak en de boom stortte neer. Maar ook Karel viel, geraakt door een tak. Hij bleef liggen.

— Vrielink, sta op! zei Doka.

Ze kreeg geen antwoord.

— O, hij is dood! kloeg ze. Ik moet het aan Melia gaan zeggen.

Ze stapte haastig verder en hijgend kwam ze bij de hut. Melia was opgebleven en luisterde angstig naar den wind. Ze sprong recht, toen er op de deur geklopt werd en deed open.

— Ik ben het, ik, Doka, zei de oude. Uw Karel ligt in de dreef en ik peins, dat hij dood is van een vallenden tak. Hij spreekt niet meer.

Melia slaakte een gil en begon te weenen.

— Waar ligt Karel? vroeg ze. O, kom mee en toon het me?

Tilde sliep reeds en de moeder dacht er niet aan, haar te wekken.

— Alleen kunt ge hem niet dragen en ik heb ook geen kracht meer, sprak Doka. Ik zal Berten roepen en Maarten...

Melia liep al vooruit. Ze moest niet lang zoeken. Ze vond haar armen man en knielde bij hem neer. Ze noemde zijn naam, doch kreeg geen antwoord. Maar Karels gelaat was toch nog warm; en, toen de vrouw goed luisterde, hoorde ze den

bewustelooze ademen. O, kwamen de helpers nu toch! 't Duurde nog wat eer twee mannen verschenen. Eerst hadden ze de zonderlinge Doka niet willen gelooven.

Ze namen Vrielink op en droegen hem naar huis. Melia wiesch het gelaat met water en azijn. Karel opende even de oogen.

— Wat is er? stamelde hij... O, ja, de boom. Mijn rug doet zeer...

Een der mannen zei, dat hij den dokter zou halen. Tilde was wakker geworden en daalde van den zolder. Ze verschrok hevig, toen ze vader daar zoo bleek zag liggen in zijn bed.

Na een uur kwam de dokter. Hij onderzocht Vrielink een heelen tijd en zei toen:

— Hij is erg gewond binnen in den rug. Hier kan hij niet genezen. Hij moet naar het hospitaal te Brugge.

— O, Karel weg doen uit huis! jammerde Melia.

— Wees tevreden, dat hij te Brugge in het Sint-Jansgasthuis voor niets goed kan verpleegd worden, hernam de dokter. Ge moet nu verstandig zijn. Met een zalfje is hij niet te helpen.

— 't Hospitaal moest hier staan! beweerde Doka, die in de hut was gebleven.

— 't Is hier nu niet en dus zullen we Vrielink naar Brugge laten voeren, hernam de dokter. Ik

geef hem iets, waarvan hij tot morgen zal slapen, zonder pijn te voelen.

— En zal Karel te Brugge genezen? vroeg Melia.

— Dat peins ik wel. Heel zeker kan ik het niet zeggen. Blijft hij hier, dan zou er geen hoop meer zijn. De wonde al buiten is niet groot, maar uw man is van binnen erg gekwetst. Om zeven uur zal de kar hier al zijn.

— De ezelskar, die schokt en davert! zei Doka. En Maldegem heeft zelf zijn hospitaal gehad.

— Gij met uw dwaze vertelsels, gromde de dokter.

Hij vroeg om water en mengde een poeder in het glas en liet Karel dit uitdrinken. Dan vertrok de geneesheer, nog eens verzekerend, dat de gewonde spoedig zou slapen.

Het gekreun hield op, want Vrieling was nu door het poeder bedwelmd. Angstig wachtten Melia en Tilde op den morgen. Zij en Doka zaten te bidden bij den haard. De mannen waren heen gegaan.

— — — — —

't Was al negen uur geworden, toen een huifkar, door een ezel getrokken, voor het hutje stil hield. Een man, met grof gelaat, stak de deur

open. Hij leurde met mossels, maar was ook aangewezen, om de arme zieken te vervoeren. De gemeenten Maldegem, Adegem en Sint Laureins hadden het recht, kranken en gewonden kosteloos in het Sint Jans hospitaal in Brugge te laten verplegen. Dit gebeurde reeds vele honderden jaren lang. Maar wat een marteling, eer de patienten in het gasthuis waren. Drie uur lang lagen ze op een soort van berrie in een kar, die over de oneffen steenen schokte. De koorts, die hun beving, laaide dan op als vuur. 's Zomers was het onder de huif soms stikkend warm en 's Winters blies de koude wind door spleten en zelfs door gaten van het zeil. Dikwijls stierven de zieken, door al dat lijden vóór ze te Brugge aankwamen.

— Is Karel gereed? vroeg de mosselman aan Melia.

— Hij ligt in zijn bed; hij kan niet opstaan. O, dat ik hem nu weg moet doen! kloeg de vrouw.

— Ik heb hier het briefje van den burgemeester. En ik mag niet veel tijd verletten. Ik moet vandaag nog naar Filippine om mossels.

— Dat de dokter hem hier kon verzorgen!

— En dan moet de gemeente hem betalen. Dat ziet ge van hier, als het te Brugge niets kost! De heeren op het stadhuis zijn voor het profijt. Ha, Karel slaapt nog, vervolgde de mosselman

in het bed speurend. Het is het best. We zullen hem in de deken draaien. Geef zijn kleeren los mee. En help me nu!

Ook Tilde moest den voerman en moeder bijstaan om Vrielink in de kar te dragen.

— Mag ik mee rijden naar Brugge? vroeg Melia.

— Neen, neen! gromde de ruwe kerel. Ik hoor niet gaarne al dat geklaag. En ge kunt ginder niets doen! Ze zouden u aan de poort van het hospitaal laten staan.

— Maar ik kan onderwege Karel met zijn hoofd in mijn armen laten rusten.

— Dat is te zwaar voor den ezel. Er rijdt nooit iemand mee.

— O, het is dikwijls hard arm te zijn! jammerde Melia.

— Voor een gewonden bezembinder zullen ze geen stroo leggen op de baan, om de schokken te verzachten. Dat doen ze wel voor een doode barones! spotte de voerman. En nu zijn we weg! vervolgde hij.

— O, Karel, Karel. God beware en geneze u! riep Melia.

De kar vertrok. Tilde stapte er achter. Het meisje kon nog geen afscheid nemen van vader. Nu en dan zette de ezel er den draf in en het wagentje botste vervaarlijk op de ruwe steenen.

— Rijd toch trager! Vader zal zoo veel afzien van het schokken! smeekte Tilde.

— Als ge niet achterblijft, sla ik u met de zweep! dreigde de onbarmhartige mosselman.

Toch bleef het dochtertje de ellendige kar volgen, het marteltuig voor zieken en gewonden. Haar moeder mocht het wel zeggen, dat het soms erg hard was, arm te zijn. De overheid betoonde geen deernis met de zieken die niet in staat waren zelf dokter en geneesmiddelen te betalen. Afschuwelijk was dit vervoer en meermalen hadden voorbijgangers tusschen de bosschen, die den ouden weg bezoomden, uit de hospitaalkar gejammer en kreten van pijn gehoord.

De mosselman zat op de voorbank en sliep in. De ezel kende den weg en ook de gewoonten van zijn meester, want na een anderhalf uur bleef hij aan een herberg, het « Halfwegehuis » staan. De voerman ontwaakte en sprong uit de kar. Hier zou hij een borrel genever drinken.

— Wel, zijt ge daar nog! schreeuwde hij tot Tilde.

— O, laat mij eens tot bij vader klimmen.

— En hem wakker maken, zoodat ik van hier tot Brugge niets hoor dan geklaag!

— Neen, ik zal vader niet wekken.

De voerman gromde nog eens en stapte de herberg binnen; het deerde hem niet, als hij het lijden van gewonden of kranken verlengde, zijn

glas genever moest hij in elk geval hebben. Tilde klom op het karretje. Ze hoorde gekreun.

— Vader, zei ze, ik ben hier bij u.

Vrieling was wakker en voelde weer pijn.

— Waar ben ik nu? vroeg hij.

— In de hospitaalkar.

— Ik wil niet naar Brugge! hernam de bezembinder heftiger.

— De dokter zei, dat ge anders niet kunt genezen.

— Ik heb dorst; geef me water!

— Ik ga er om.

Tilde trad de herberg binnen.

— Vader is wakker en heeft dorst, zei ze tot den voerman.

— Ziet ge wel, dat ge hem gewekt hebt.

— Neen... hij was al wakker...

— Is dat een dochttertje van den zieke? vroeg de waardin.

— Ja. Ze loopt al van Maldegem tot hier mee... Ze mag toch niet in het hospitaal binnen.

— Kind, 'k zal een glas water halen uit den put, sprak de vrouw medelijdend.

— En dan keert ge naar huis terug, hoort ge! beval de mosselman.

— Ik mag toch op de baan loopen, als ik wil! Daar hebt gij niets over te zeggen.

— Wat een franke mond! Ge moet niet peinzzen, dat ge in de kar zult terug rijden!

— Dan keer ik te voet weer.

— Koppigaard! Zal uw vader rapper genezen, als ge naast den ezel draaft? En merk ik, dat ge van achter aan de kar hangt, dan krijgt ge een trek van de zweep.

Tilde bracht het water naar haar vader, die gretig dronk.

— De voerman moet terug rijden naar huis. Ik wil bij moeder zijn! zei Vrieling met mattem stem, welke het dochttertje zoo vreemd toeklonk.

Het was juist alsof er iemand anders sprak.

De voerman kwam buiten en joeg Tilde van de kar en zei haar weer, dat ze naar huis moest gaan. Hij hoorde, dat Vrieling sprak en keek dan onder de huif.

— Ge moet me naar huis brengen, stamelde de bezembinder. Ik wil bij Melia zijn.

— Wel, 't is goed! Ik zal het doen, antwoordde de voerman.

Hij joeg den ezel voort en mompelde:

— Dat ik naar de zieken moest luisteren, de heeren zouden me rap mijn postje afnemen. Armen worden te Brugge verpleegd; dat kost de gemeente geen duit.

Hij reed dus voort in de richting van de stad en Tilde bleef naast de kar. Soms hoorde ze van onder de huif een gil. Dan schreeuwde haar vader van pijn. Het sneed haar door het hart. De voerman zat weer half slapend op de bank. Veel

verkeer was er hier niet. Brugge had toen weinig handel en geen nijverheid.

De kar kwam voorbij het kasteel van Male, dat vroeger aan de graven van Vlaanderen toebehoorde. Tilde zag de torens van Brugge. Nog een half uur en vader zou in het hospitaal zijn.

De voerman werd nu helder wakker. Hij moest oppassen; nabij de stad was het toch wat drukker. Hij hoorde achter zich geen gekreun meer en keek om.

— Vrieling, hoe is het? vroeg hij.

Maar de gekwetste antwoordde niet. De voerman boog zich dieper onder de huif. Hij betastte het gelaat. Het was koud.

— Hij is dood geloof ik, zei de man, even ontsteld.

Hij liet den ezel stil staan en klom van de bank onder het zeil. En ja, toen zag hij, dat Vrieling bleek was en hij kon geen adem meer hooren.

— Dat is wat anders, mompelde de voerman. Ik weet, wat er me te doen staat.

Hij joeg den ezel op en de kar botste weer voort. Tilde kon ze niet meer bijhouden. Toch volgde ze nog. De kar reed door de Kruispoort en de voerman hield voor een bakkerswinkel stil. Hij kocht er een boterkoek, beet er een stuk af en klom weer onder de huif. Hij duwde den doo-

de eenige kruimels in den mond en stak hem de rest van de koek in de rechterhand.

Als een zieke reeds stierf buiten het grondgebied van Brugge, nam men in het hospitaal het lijk niet meer aan, en moest de voerman het terug brengen naar Maldegem. Dan kreeg hij ook geen betaling van het gasthuis. Overleed de kranke echter op het gebied der stad, dan aanvaardde het hospitaal den doode wel en liet hem begraven. Aan den voerman werd het loon uitbetaald.

Vrieling was gestorven op het gebied van Sijssseele of Sinte Kruis. En dus had de voerman moeten terug keeren. Maar hij wilde zijn veertien stuivers ontvangen en in het hospitaal zijn bekomste eten en drinken aan boterhammen en bier, zooals de voorwaarden luiden. En daarom had hij een grove list verzonnen. Hij zou nu beweren, dat Vrieling aan de Kruispoort nog leefde en van honger had geklaagd. En daarom kocht de voerman een boterkoek voor hem. Vrieling at er van, maar dat was hem zeker slecht gekomen, dat hij zoo kort daarop stierf.

— En ik kan den winkel aanwijzen, als ze me niet gelooven! mompelde de bedrieger. Ik zal me heel verwonderd toonen, als de broeders Vrieling uit de kar nemen en zien dat hij dood is en zeggen, dat hij aan de Kruispoort nog leefde.

De voerman had in den winkel even moeten

wachten. En nu hij van onder de huif terug keerde, stond Tilde daar weer.

— Maak u voort! snauwde de ruwe kerel.

— Ik hoor vader niet meer! kreet het meisje. Waarom zijt ge onder de wijte geweest? Is hij dood?

— Maar neen, neen!

— Ik wil hem zien!

Ze klom op de kar. Eenige menschen bleven staan en de voerman durfde het kind nu niet terug duwen. Tilde kroop onder het zeil.

— Vader ademt niet meer... en hij is al koud! gilte ze.

— Maar dat kan niet zijn. Hij heeft daar juist van honger geklaagd en ik heb een boterkoek voor hem gekocht en hij heeft er in gebeten, loog de voerman.

Tilde schreide luid en de menschen vroegen wat er gebeurd was. Een rijtuig, dat door de poort was genaderd, stopte. Een priester, die de samenscholing zag, stapte uit.

— Is er een ongeluk gebeurd? vroeg hij.

Het was pastoor Andries van Middelburg, die te Brugge moest zijn. Wel, dat is de hospitaalkar van Maldegem, vervolgde hij.

Hij keek naar binnen. Tilde kende hem en schreide:

— O, mijnheer de pastoor, vader is dood.

De voerman wilde mijnheer Andries ook zijn

leugens wijs maken. De priester zeggende den overledene en zei:

— Rijd voort naar het hospitaal.

Hij nam Tilde in zijn koets en trachtte haar te troosten.

Bij de Onze Lieve Vrouwe kerk verrees het oude gasthuis, dat al zooveel eeuwen krankten had geberbergd. Eenige broeders haalden den doode uit de kar. De voerman vertelde nogmaals zijn leugens.

— Geef hem zijn loon, zei pastoor Andries, die ook genaderd was. Laat een dokter onderzoeken, of de gewonde werkelijk gestorven is.

Dit bleek het geval. De brave pastoor van Middelburg, zou zijn boodschappen in de stad op een anderen dag doen. Hij wilde zich nu met den armen bezembinder bemoeien. In het hospitaal stonden altijd eenige doods-kisten gereed. Heer Andries kocht er een. Hij liet Vrielink daarin naar Maldegem vervoeren. Hij reed met Tilde vooruit. Het was een droevige taak, die hij op zich nam. Hij moest Melia vertellen, dat Karel gestorven was en men straks den doode zou brengen. De goedgehartige priester troostte de weduwe en gaf geld voor de begrafenis en ook, om in den eersten tijd levensmiddelen te koopen. De oude Doka kwam in de hut en sprak nu tot heer Andries over het hospitaal, dat vroeger op het gebied van het kasteeltje stond. De pastoor luis-

terde aandachtig. En die overlevering trof hem. Er moest toch een reden voor zijn, dat de zieken van Maldegem kosteloos in het Sint Janshospitaal te Brugge verpleegd mochten worden.

Toen heer Andries naar Middelburg terug reed zei hij bij zich zelf:

— Vandaag heeft het me diep getroffen, welk een marteltuig die hospitaalkar van Maldegem is. Ik wil die gansche kwestie eens goed onderzoeken.

III.

Mijnheer Andries hield woord. Hij deed een lang onderzoek en ontdekte de vergeten geschiedenis van Maldegems hospitaal.

Arnold van Maldegem, een edelman en kanunnik te Doornik, had in de jaren 1200 te Maldegem een hospitaal gebouwd en gaf het met landerijen aan de beheerders van het Sint Janshospitaal te Brugge, die er zorg zouden voor dragen. In dat hospitaal mochten de arme zieken van Maldegem, Adegem en Sint-Laureins, kosteloos verpleegd worden. Gedurende eenige eeuwen ging dit goed, maar toen lieten de beheerders te Brugge het Maldegems hospitaal vervallen, al ontvingen ze de inkomsten der landerijen.

De gebouwen waren in 1600, zeker ook door oorlogen, in zulk een slechten staat, dat er geen

patienten meer konden verblijven. Er werd een hoeve van gemaakt en de pachter had tot plicht, de zieken naar het Sint-Janshospitaal te vervoeren. Nadien werden hoeve en land verkocht en verrees op die plaats een kasteel. De gemeente zorgde voor het vervoer der zieken en we weten nu, hoe dit geschiedde.

Maar dat was toch de bedoeling niet geweest van den edelmoedigen kanunnik Arnold. Waar zou zijn testament gebleven zijn?

Pastoor Andries zocht er naar en eindelijk werd het in de archieven van het bisdom Doornik gevonden. De heer Andries vroeg nu in naam der gemeenten Maldegem, Sint Laureins en Adegem, aan de Brugsche burgerlijke Godshuizen, die ook Sint Jans hospitaal beheerden, teruggave van Maldegems gasthuis. De kwestie kwam voor de rechtbank. Met het testament kon pastoor Andries door een advocaat laten bewijzen, wat kanunnik Arnold voor zijn stichting nagelaten had. En die bezittingen waren aan het Sint Janshospitaal gekomen.

Zeven jaar lang bleef het geschil voor de rechtbank van Brugge hangen. In 1864 werd een minnelijke schikking getroffen. De burgerlijke Godshuizen van Brugge betaalden aan Maldegem 290.755 frank, aan Adegem 77.000 frank, en aan Sint Laureins 68.000.

Baron Pecsteen schonk den grond voor het

nieuw hospitaal. Het kasteel dezer familie stond immers op de plaats van het vroeger gasthuis. Zoo wilden die edelmoedige eigenaars meewerken tot herstel van een onrecht, waaraan zij toch geen schuld hadden, al hebben bijgeloovige lieden langen tijd beweerd, dat de ziel der barones in het woud over dat onrecht kloeg. Op 22 April 1868 werd in tegenwoordigheid van kanunnik Andries en baron Pecsteen de eerste steen gelegd van het nieuw hospitaal dat in 1871 voltooid was, tot groote vreugde der bevolking. De ezelskar moest niet meer rijden. Met het geld van barones Pecsteen bouwde men een gesticht voor oude lieden. Doka kreeg er een plaatsje en was gelukkig.

Als men van Eekloo Maldegem nadert, ziet men rechts van de baan, even vóór men de kom bereikt het hospitaal, waarvan we hier de merkwaardige geschiedenis vertelden.

— — — — —

Toen het hospitaal gebouwd werd was Tilde reeds een en twintig jaar. Ze had haar moeder flink geholpen om het brood te verdienen. Ze maakten toen geen bezems meer en ze hadden dus geen last van de nieuwe bepaling over het rijs. Ze gingen na vaders dood dichterbij het dorp wonen en zetten, geholpen door pastoor Andries,

een winkeltje op. Tilde leerde ook flink naaien en vervaardigde kleeren voor veel klanten.

Later trouwde ze met een kleermaker en ze kregen een bloeiende zaak.

— — — — —

De heer Victor Delille, de bekende letterkundige te Maldegem, heeft ons het eerst de geschiedenis van het hospitaal verteld. Hij behandelde deze geschiedenis ook in zijn boek: « De Stem uit het Woud », waarin men veel over het merkwaardig Maldegem kan lezen.

Maldegem ligt tusschen Gent en Brugge, drie uur gaans van de laatste stad, maar nog in Oost-Vlaanderen. Na een half uur wandelen in Noordelijke richting komt men te Stroobrugge, aan de Nederlandsche grens. De baan loopt voort over Eede naar Aardenburg, Draaibrug en Breskens aan de Schelde. Een tram verbindt Maldegem met Breskens, de trein met Gent en Brugge.

Maldegem telt nog twee andere parochies Kleit en Donk.

Mevrouw Courtmans, de bekende Vlaamsche schrijfster, heeft te Maldegem gewoond en ligt er begraven. Een straat is naar haar genoemd. Ze schreef onder meer over de Kleitsche bezembinders, haar prachtig boek: « Het geschenk van den Jager ». Ook andere romans spelen in deze streek.

Dat Adegem en Sint Laureins ook schadeloos werden gesteld voor het verdwenen hospitaal, komt door dat deze dorpen vroeger tot het gebied van Maldegem behoorden en toen ook genoten van Arnolds stichting.

Adegem ligt nabij de groote baan, tusschen Eekloo en Maldegem en Sint Laureins bij de Nederlandsche grens.

EINDE.